

Barneombudet
Pb. 8889 Youngstorget
0028 OSLO

Deres ref.
23/00934-2

Vår ref.
23/3565-

Dato
23. november 2023

Svar på henvendelse om utenlandsadopsjoner

Barne- og familiedepartementet viser til brev fra Barneombudet datert 30. oktober 2023, der ombudet tar opp gjennomføring av utenlandsadopsjoner. Barneombudet spør spesielt om hvordan departementet har vurdert hensynet til barnets beste, og hvordan departementet kan være sikre på at utenlandsadopsjoner som nå skjer, gjennomføres på lovlig og forsvarlig måte.

Departementet viser til at ivaretagelse av barnets beste er sentralt på adopsjonsfeltet, og vi utdyper dette i det følgende.

Rettslige utgangspunkter

Adopsjonsinstituttet har en klar forankring i hensynet til barnets beste. Som Barneombudet påpeker, fremkommer det av FNs barnekonvensjon artikkel 21 at barnets beste skal være det overordnede hensynet ved adopsjon. Det følger videre både av fortalen og formålsbestemmelsen til Haagkonvensjonen 1993 om vern av barn og samarbeid om internasjonale adopsjoner at hensynet til barnets beste er sentralt. En rekke av bestemmelsene i både konvensjonen og det norske adopsjonsregelverket er bygget på og begrunnet i hensynet til barnets beste.

Barne- og familiedepartementet er opptatt av at utenlandsadopsjoner skal være trygge, faglig og etisk forsvarlige og i tråd med prinsippene som følger av Haagkonvensjonen 1993 og barnekonvensjonen. I arbeidet med utenlandsadopsjoner gir norske myndigheter både driftstillatelser til adopsjonsorganisasjoner og formidlingstillatelser knyttet til enkeltland, og barnets beste er et overordnet hensyn i vurderingene som gjøres i den forbindelse.

Foretatte vurderinger og løpende og iverksatte kontrolltiltak

Det er Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) som vurderer og fatter vedtak om formidlingstillatelser, det vil si tillatelser til å formidle adopsjoner fra et konkret land. Disse gis med en varighet på to eller tre år, i tråd med reglene i adopsjonsloven. Før en slik tillatelse utløper må adopsjonsorganisasjonen søke og få innvilget fornyet tillatelse for at de fremdeles skal ha lov til å formidle adopsjoner fra det konkrete landet. Dette innebærer at Bufdir hvert andre eller tredje år foretar en ny fullstendig vurdering av adopsjonssamarbeidet med hvert enkelt land, så fremt adopsjonsorganisasjonen søker om fornyet tillatelse. Bufdir gjør grundige vurderinger av formidlingstillatelsene og er opptatt av å sikre trygge fremtidige adopsjoner i tråd med regelverket. Adopsjonssystemet i opprinnelseslandet, nyere utvikling i det aktuelle landet og andre relevante forhold vurderes nøye – alltid med særlig blikk på hensynet til barnets beste. Fire av de ti gjenværende formidlingstillatelsene utgår i år, og skal derfor vurderes på nytt innen utgangen av året.

I tillegg til å vurdere søknader om fornyet tillatelse, kan direktoratet trekke tilbake gjeldende tillatelser, jf. adopsjonsloven § 34 tredje ledd. Dette gjelder både driftstillatelser og formidlingstillatelser. Bestemmelsen viser blant annet til lovens § 31 om driftstillatelser, hvor det fremgår at et vilkår for å drive adopsjonsformidling er at organisasjonen «arbeider for barnets beste».

De siste årene har Bufdir blant annet stanset adopsjoner fra Vietnam, Bolivia og Madagaskar. Sistnevnte ble tatt opp til revurdering av Bufdir på eget initiativ for få måneder siden, på bakgrunn av opplysninger om adopsjoner fra landet som ga grunn til usikkerhet, og på tross av at gjeldende tillatelse i utgangspunktet var gyldig ut 2024.

I tillegg til det løpende ansvaret Bufdir har for å drive kontroll og tilsyn og treffe nødvendige vedtak, har departementet bedt direktoratet vurdere alle resterende formidlingstillatelser, med frist 1. mai 2024. Det innebærer at alle tillatelser blir gjennomgått særskilt nå, også de som i utgangspunktet gjelder ut 2024 og 2025. Departementet har oppfordret Bufdir til å prioritere landene med antatt høyest risiko. Hvert adopsjonssamarbeid blir vurdert opp mot det juridiske rammeverket, hvor hensynet til barnets beste som nevnt står helt sentralt.

Bufdir har også varslet at de på eget initiativ vurderer om det er grunn til og rettslig grunnlag for å stanse utenlandsadopsjoner til Norge midlertidig, herunder om dette er nødvendig og forholdsmessig. Departementet legger til grunn at barnets beste vil være et sentralt hensyn i avveiningene som vil bli foretatt. Ifølge Bufdir vil departementet motta en vurdering av disse problemstillingene innen årsskiftet.

Ved siden av grepene rettet mot direktoratets virksomhet, har Regjeringen nedsatt et eksternt granskningsutvalg, som ombudet viser til. Det følger av utvalgets mandat at de skal levere delrapporter om forholdene i enkeltland eller andre tema som er egnet. Det følger også av mandatet at dersom utvalget vurderer at adopsjoner fra visse land bør stanses, skal utvalget ta dette opp med Bufdir og departementet.

Departementet viser også til at adopsjonsorganisasjonene, som rapporterer til Bufdir jevnlig, er pålagt å varsle direktoratet om endringer i Norge eller utlandet som kan ha betydning for formidlingsvirksomheten. Adopsjonsforeningene tar også initiativ til å avslutte adopsjonssamarbeidet med bestemte land dersom de ser grunn til det, både ved utløpet av en formidlingstillatelse og underveis mens tillatelsen er aktiv. Dette har skjedd ved flere anledninger de siste to tiårene.

Ivaretagelse av barnets beste ved adopsjoner til Norge

Et av de sentrale prinsippene i Haagkonvensjonen 1993 for å sikre ivaretagelse av barnets beste i adopsjonssaker, er subsidiaritetsprinsippet. Dette prinsippet innebærer før det første at nasjonal adopsjon er subsidiær til at barnet kan forbli i, eller returnere til, sin opprinnelige familie. Innsats for å forhindre at foreldre forlater sine barn skal prioriteres. For det andre innebærer prinsippet at internasjonal adopsjon er subsidiær til nasjonal adopsjon. Det skal dermed alltid først forsøkes at barnet forblir i sin opprinnelige familie og, dersom det ikke er mulig, skal barnet forsøkes adoptert nasjonalt før en internasjonal adopsjon eventuelt blir aktuell. Relevant i den sammenheng er det også å nevne at det har vært en betydelig nedgang i internasjonale adopsjoner de siste tiårene, både hva gjelder utenlandsadopsjoner til Norge og internasjonalt.

Videre er god forberedelse av adoptivforeldre før en adopsjon finner sted, viktig med tanke på ivaretagelse av barnets beste. I Norge har vi et obligatorisk adopsjonsforberedende kurs som alle søkere må gjennomføre før det vil bli vurdert om de kan få forhåndssamtykke til å adoptere fra utlandet. Deretter går søkerne gjennom en oppfattende utredningsprosess, hvor målet er å sikre at barn som blir adoptert til Norge får gode oppvekstbetingelser hos adoptivforeldrene. Vi får nå også på plass flere etteradopsjonstiltak, som vi kommer noe nærmere inn på nedenfor.

Hensynet til barnets beste er også sentralt i saker som behandles av Faglig rådgivende utvalg for adopsjonssaker. I saker om adopsjon av barn med behov for spesiell støtte, skal det innhentes en uttalelse fra utvalget. Utvalget består av allmennpraktiserende leger, psykiatere og psykologer. Utvalget vil vurdere adoptivsøkernes forutsetninger for å adoptere det konkrete barnet det er snakk om og avgi en uttalelse som er sentral i den videre vurderingen av spørsmålet om tildeling.

Etteradopsjon

Etteradopsjonstiltak har vært høyt prioritert i departementet i de senere år. Nye tiltak er på plass, og tiltak skal videreutvikles. Bufdir har på oppdrag fra departementet etablert en kompetansetjeneste for adopterte og deres familier. Tjenesten er i drift fra 15. august og gir brukerne individuell veiledning om tjenestetilbudet etter adopsjon. Kompetansetjenesten gir også informasjon og fagstøtte om adopsjonsspesifikke problemstillinger til bruk for aktuelle tjenester.

Bufetat region øst har siden 1. september driftet en ny tjeneste for bistand til søk etter biologisk opphav. Videre skal familier som har adoptert et barn fra utlandet fra 2024 få tilbud

om kurs, der rasisme og utenforskap er blant temaene som skal inkluderes. Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) jobber med å utvikle disse kursene, på oppdrag fra Bufdir. Bufdir jobber også med å utvikle en tjeneste for samtalestøtte til adopterte. Denne tjenesten vil etter planen være operativ før nyttår. Departementet viser til at etteradopsjonstiltakene som nå er på plass og videreutvikles, også vil bidra til at barn som adopteres til Norge, og kan ha behov for særlig støtte, ivaretas best mulig. Etteradopsjonstiltakene bidrar derfor til å realisere prinsippet om barnets beste ved oppfølgingen av barna i Norge.

Med hilsen

Trude Elisabeth Sveen (e.f.)
avdelingsdirektør

Kjersti Konstanse Løfors
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer